

Lausunto valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Asia: HE 38/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Syöpäjärjestöt kiittää mahdollisuudesta toimittaa verojaostolle kirjallinen lausunto koskien tupakkaverosta annetun lain muuttamista.

Syöpäjärjestöt kannattaa sitä, että nikotiinipussit otetaan tupakkaveron piiriin.

Nikotiinipussit makuineen, hajuineen ja pakkauksineen on tehty nuoria houkutteleviksi. Niiden markkinointi, erityisesti sosiaalisessa mediassa, on suunnattu nuorille ja ne esitellään vähemmän haitallisina tuotteina kuin muut tupakka- ja nikotiinituotteet. Kuitenkin nikotiini on erittäin haitallista terveydelle. Nikotiini on myrkyllistä ja uhkaa lasten ja nuorten elimistön, erityisesti aivojen, kehitystä. Se aiheuttaa myös erittäin vahvaa riippuvuutta. Nuorten kehittyvät aivot ovat erityisen alttiita riippuvuuden kehittymiselle.

Nikotiinipussit ovat tällä hetkellä nuorille erittäin houkutteleva tapa kokeilla nikotiinituotteita ja päätyä nikotiinista riippuvaisiksi, minkä jälkeen nuoret usein käyttävät eri tupakka- ja nikotiinituotteita rinnakkain. Tämä lisää myös syövän riskiä. Tupakka on suurin yksittäinen syövän riskitekijä.

Lasten, nuorten ja suomalaisen kansanterveyden kannalta on erittäin tärkeä pyrkiä ehkäisemään nikotiinipussien yleistymisen nuorten keskuudessa. Nikotiinipussien verottaminen on tärkeä väline tässä työssä.

Saatavuus ja hinta ovat vahvimmin ihmisten kulutuskäyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Erityisesti nuorten kohdalla hinnalla on suuri vaikutus: kun hinta on riittävän korkea, se vähentää houkutusta kokeilla ja alkaa käyttää nikotiinituotteita. Nikotiinipussien saatavuus on kasvanut räjähdysmäisesti vuoden 2023 aikana. Tämä näkyy mitä suurimmalla todennäköisyydellä lisääntyneenä käyttönä ja lisääntyneenä uusien käyttäjien määränä, vaikka tuoreimpia tilastoja ei vielä olekaan käytössä. Ruotsissa nikotiinipussien käyttö on korostuneen yleistä nimenomaan nuorilla: 18–29-vuotiaista nuorista päivittäin tai satunnaisesti nikotiinipusseja on käyttänyt yli 20 %. Sama trendi on odotettavissa myös Suomessa.

Perusteiltaan hallituksen esitys tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta on kannatettava. Syöpäjärjestöt kannattaa esitettyä kirjausta, joka määritteli savuttomat nikotiinituotteet niin, että tulevaisuudessa markkinoille tulevat tuotteet mahtuvat määritelmän piiriin. Tupakkateollisuus tuo jatkuvasti markkinoille

uusia tuotteita houkutellakseen nuoria niiden käyttäjiksi. Siksi on välttämätöntä, että kaikki sääntely kattaa mahdollisimman kattavasti myös uudet markkinoille tulevat tupakka- ja nikotiinituotteet. Myös esitetty veromalli, jossa nikotiinipusseja verotetaan sekä arvoverolla että yksikköverolla, sekä nikotiinipusseille asetettava vähimmäisvero ovat kannatettavia.

Verojen on kuitenkin oltava esitettyä korkeampia, jotta ne ohjaavat käytön lopettamiseen ja erityisesti siihen, että uudet käyttäjät eivät aloita käyttöä.

Savukkeiden hinnasta tupakkaveron osuus on noin 70 %. Syöpäjärjestöjen mielestä myös nikotiinipussien verotason on perusteltua olla vähintään vastaava. Nykytilanteessa, jossa nikotiinipussit eivät ole tupakkalain alaisen sääntelyn piirissä, olisi järkevää, että veroaste olisi tätäkin korkeampi, jotta sääntelemätön tila ei saisi aikaan nuorten käyttäjien määrän hallitsematonta lisääntymistä. On myös välttämätöntä varmistaa, että nikotiinipussien hinta on korkeampi kuin lääkelaiilla säädeltyjen nikotiinikorvaustuotteiden, jotka ovat käyttäjälleen turvallisempia kuin nikotiinipussit.

Suomen tupakka- ja nikotiinipolitiikan pitkään jatkuneena käytäntönä on ollut säännölliset korotukset tupakkaveroon. Tilanteessa, jossa markkinoille tulee uusi, erityisesti nuoria houkutteleva tuote, säännöllisille veronkorotuksille on erityisen kova tarve. Toivomme, että tupakkaveroa nostetaan joka vuosi kansainvälisen tupakkasopimuksen (FCTC) artiklan 6 toimeenpano-ohjeiden mukaisesti.

Kannustamme valtiovarainvaliokuntaa päätyämään mietinnössään esitettyä korkeampiin veroihin. Mikäli näin ei tehdä, ehdotamme valiokunnan mietintöön seuraavaa lausumaa:

Valiokunta edellyttää, että nikotiinipussien käyttöä seurataan ja niiden verotusta korotetaan säännöllisesti nuorten nikotiiniriippuvuuden ehkäisemiseksi.

Helsingissä 20.10.2023

Juha Pekka Turunen
pääsihteeri
Syöpäjärjestöt

Lisätiedot:

Eeva Ollila, ylilääkäri, eeva.ollila@cancer.fi, 050 590 4935
Sini Terävä, yhteiskuntasuhdepäällikkö, sini.terava@cancer.fi, 050 513 5083